

WHITEPAPER

Økt trygghet og integritet med fjerntilsyn for samfunnets eldre

Forord

Koronapandemien har unektelig fått verden til å bølge. Livet har tatt en annen retning, og mye er ikke lenger som før. Samfunnets eldre har levd isolert i ett år, noe som har ført til at tilsyn fra hjemmetjenesten er blitt vanskeligere, i og med at det må skje på en smittesikker måte. En måte å løse problemet på er å utnytte den digitale teknologiens muligheter og bruke fjernovervåking. Passende nok fikk svenske kommuner i 2021 200 millioner kroner til digitaliseringen innen eldreomsorgen (Socialdepartementet 2020).

Utviklingen byr på spennende spørsmål og utfordringer. Hvordan kan f.eks. fjerntilsyn videreutvikles innen eldreomsorgen? Og skjer på en kostnadseffektiv måte som bidrar til at ressursene fordeles på best mulig måte?

I denne artikkelen gir Careium et innblikk i den nyeste forskningen på området. I tillegg presenteres den livssyklusanalysen som sammenligner Careiums digitale tilnærming med tradisjonelt tilsyn med fysiske besøk. Analysen viser at de miljømessige gevinstene ved fjerntilsyn er store og at ressursutnyttelsen i hjemmetjenesten kan forbedres.

Hva er Careium Visit?

Careium Visit er et fjernovervåkingssystem som er mer miljøvennlig og mindre påtrengende enn fysiske hjemmebesøk. Det er en tilsynstjeneste som sikrer brukerens integritet til enhver tid, og den er basert på pålitelig maskin- og programvare. Careium Visit er derfor en trygg måte for kommuner å utføre effektivt og ansvarlig tilsyn på. Alternativet til kamerasystemet er tilsyn av hjemmehjelpere. I mange tilfeller er dette da besøk om natten uten andre tiltak enn tilsyn.

- Mindre påtrengende enn hjembesøk
- Trygg teknologi
- Muliggjør omfordeling av ressurser og tid
- Miljøfordeler

Hvordan fungerer Careium Visit?

Careium Visit-kameraet er enkelt å installere der det trengs. En alarmoperatør starter kameraet og kontrollerer at alt ser bra ut ved avtalte tidspunkter. Når kameraet ikke er i bruk, rettes det mot taket eller veggen. I likhet med planleggingen som gjøres for vanlige hjemmebesøk, blir brukeren, pårørende og tjenesteleverandøren enige om hvilke tider kameraet skal være aktivert og når tilsyn skal utføres. Kun autorisert personell har lov til å utføre kontrollen, og en hendelseslogg føres over hvem som har utført kontrollen og til hvilket tidspunkt. Ingen bilder eller videoer blir lagret.

1. Stadig flere eldre vil ha trygghetskameraer om natten i stedet for besøk

I flere regioner og kommuner rundt om i Sverige vokser interessen for trygghetskameraer. 2016–2018 økte bruken av kameraer for tilsyn om natten med 60 % i Sveriges kommuner (Socialstyrelsen 2018).

Kerstin Olsson er en av mange som har digitalt tilsyn, og takket være det har hun fått mer ro om natten. Tidligere følte hun seg fornøyd med at hjemmetjenesten kom om natten, men det kunne være vanskelig å sovne igjen etter at nattpatruljen hadde vært på besøk, noe som ble et problem.

– Jeg føler en stor ro og trygghet når jeg skal sove i og med at jeg vet at det finnes noen som passer på meg, sier Kerstin (Region Gotland, 2016).

Også brukerne Evy Henriksson, Inge Samuelsson og Jeanne Sturmhoefel er fornøyd med det digitale tilsynet, som har resultert i en økt følelse av trygghet.

– Jeg har vendt meg til kameraet, og jeg føler meg ikke overvåket. Det er en fordel å slippe å få nattlige besøk. Jeg føler meg trygg, og jeg er takknemlig for det, sier Evy (Borås avis, 2021).

– Jeg synes det er veldig bra, og jeg føler meg veldig trygg. Jeg stoler på at de bruker kameraet på riktig måte. Før kom personalet midt på natten, og derfor våknet jeg ofte. Nå kan jeg sove hele natten. De ser meg likevel og kan kontrollere at jeg har det bra, sier Inge (Vara kommune, 2017).

– Hvis det skjer noe så registrerer kameraet det, og det føles veldig trygt. Ellers tenker jeg ikke så mye på kameraet. Jeg merker det knapt, sier Jeanne (Karlstad kommune, 2019).

Nærmere 5% av kommunenes budsjett kan omfordeles hvis 5% flere av de som bruker hjemmetjenesten får digitalt tilsyn om natten (SKR 2021)

En undersøkelse viser at personer med behov for tilsyn om natten ofte blir urolige ved fysiske besøk, og at det kan generere videre hjelpebehov og alarmer (Hjälpmiddelsinstitutet, 2012). Å ta imot besøk midt på natten forstyrrer nattesøvnen og roen. Det kan skape uro og forvirring, særlig hos demenspasienter. At nattesøvnen forringes kan dessuten bidra til at livskvaliteten og bevegeligheten om dagen blir dårligere (Socialstyrelsen, 2018).

En annen studie viser den samme tendensen av fornøyde brukere. 95 prosent av brukerne som har prøvd nattkamera velger å fortsette (SKR, 2018). Det kom også frem at brukere og pårørende synes at trygghetskameraer er mindre integritetskrenkende enn fysiske tilsyn. I tillegg mener nærstående at deres egen livskvalitet er forbedret, ettersom et stort uromoment rundt tilsyn av deres nære og kjære har forsvunnet når kamerasystemet er installert. Det har i sin tur bidratt til økt trygghet hos pårørende (Socialstyrelsen, 2018).

2. Tids- og miljøgevinst

Tilsyn midt på natten innebærer ofte lange bilturer for å konstatere at personen som trenger tilsyn ligger og sover.

Transportene skjer også ofte på landsbygda. Transporten resulterer i store mengder utslipp som kan begrenses. Det innebærer også trafikkmessige risikoer for personalet, som må kjøre langt midt på natten, og iblant er veiunderlaget og sikten ikke i den beste (Socialstyrelsen, 2018). Med digitalt tilsyn er det mulig å komme rundt disse problemene.

Livssyklusanalysen, som Careium har gjennomført sammen med Lunds Tekniska Högskola, er unik og styrker dette.

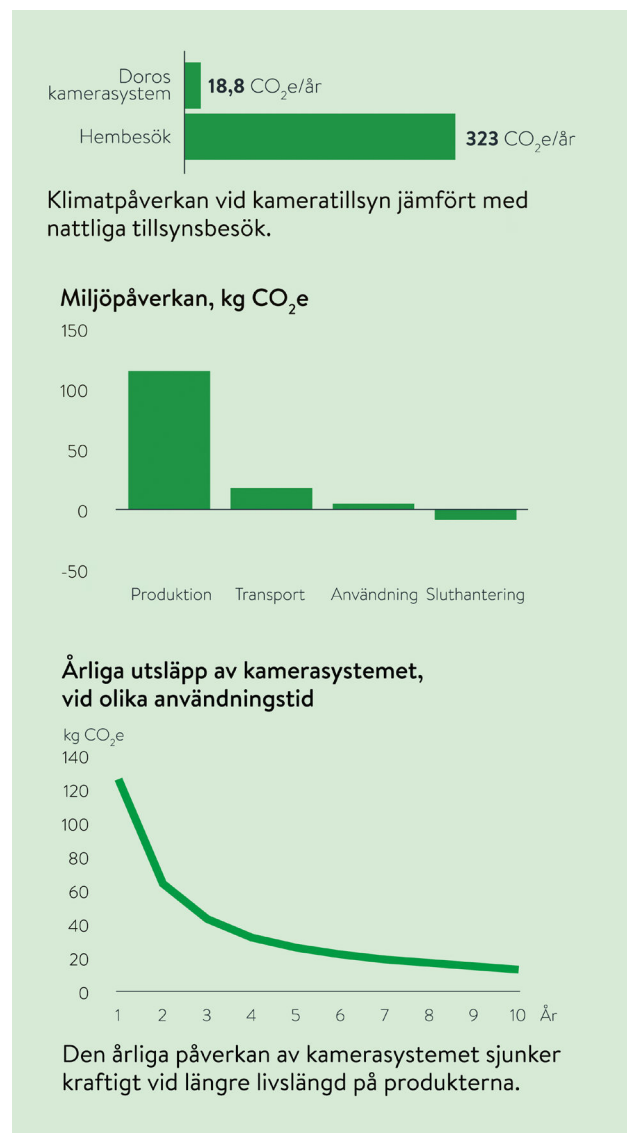
Den sammenligner tradisjonelt tilsyn i fem kommuner med Careiums fjernovervåkingssystem (kamera, trygghetsalarm, alarmknapp og ruter). Hensikten med analysen er å undersøke hva som har størst klimapåvirkning, samt å gi svar på spørsmålet om det er gunstig å erstatte tradisjonelt, fysisk tilsyn med fjerntilsyn. Negativ påvirkning av fjerntilsyn er kartlagt i produksjon, transport, bruk og gjenvinning. Beregningen når det gjelder tradisjonelt tilsyn er basert på Socialstyrelsens opplysninger om hvor mange besøk som kan unngås ved hjelp av kamera-tilsyn. Bare besøk om natten uten behov for andre tiltak enn tilsyn er tatt med i beregningen.

Svarene peker på tydelige miljømessige gevinster når fjernovervåking brukes. Målingene som brukes i analysen er CO₂e, også kalt karbondioksidekvivalenter, som er et vanlig mål på den totale klimaeffekten i livssyklusanalyser.

Beregningen viser at mer enn 300 kg karbondioksidekvivalenter i gjennomsnitt spares per bruker per år med fjerntilsyn. Det tilsvarer omtrent en flyreise, tur og retur Sverige–Hellas. Av den totale miljøpåvirkningen for fjerntilsyn kommer den aller største delen fra produksjonen. Det mest effektive som kan gjøres for å redusere miljøpåvirkningen, er at produktene har lang levetid. Dette har vært et fokusområde for Careium i flere år.

Som vist i diagrammet reduseres den årlige miljøpåvirkningen drastisk ved lengre levetid på produktene. Careium Visit har en beregnet levetid på sju år. I tillegg er det en stor miljøfordel at kamerasystemene kan gjenbrukes.

Det viser seg også at fjerntilsyn sparer betydelig mange timer, ettersom tiden som går med til å reise mellom tilsynsbesøkene reduseres. Det innebærer at fjerntilsyn kan skape forutsetninger for et bedre arbeidsmiljø og økt effektivitet. Hvis det kreves mindre personale om natten, kan det skje flere verdifulle omsorgsbesøk og møter i løpet av dagen. Det skaper fordeler for både brukerne og personalet.

”Jeg har vendt meg till kameraet, og jeg føler meg ikke overvåket. Det er en fordel å slippe å få nattlige besøk. Jeg føler meg trygg, og jeg er takknemlig for det”

Evvy Henriksson
(Borås Tidning 2021)

3. Eksempelstudie: Uddevalla

Flere kommuner jobber for å utnytte velferdsteknologiens muligheter. Uddevalla er én av dem. I fjor ble kommunen kåret til modellkommune for eldreomsorgens digitalisering av SKR (Sveriges Kommuner och Regioner). Careium tok del i Christer Franssons tanker og erfaringer om digitalt tilsyn, noe kommunen vil implementere i større utstrekning. Som avdelingsleder for den sosiale stillingen i Uddevalla jobber han mye med slike spørsmål.

– Utrygghet og mangel på selvstendighet er to av de største problemene for eldre. Det finnes velferdsteknologi som hjelpemiddel. Fjernovervåking får brukerne til å føle seg tryggere ettersom de slipper å bli vekket midt på natten og føle seg ukomfortable. Det er mindre personvernskrenkende å bruke et diskret kamera enn at noen kommer midt på natten. Det kan også bidra til en følelse av økt selvstendighet.

– Personalet synes også det fungerer bra, først og fremst fordi de slipper å gjøre unødvendige besøk. I stedet kan de fokusere mer på omsorgsbesøkene. Et besøk om dagen betyr ofte mer enn et om natten. Det handler mye om å omfordele ressursene og utnytte tiden best mulig.

Den positive responsen fra både brukere og personale har resultert i en målsetting om å redusere personalet om natten med 25 prosent. Det kan på sikt spare millioner, mener han. Det er penger som kan omfordeles og brukes mer effektivt, og som kan investeres i andre digitale hjelpemidler for eldre.

I dag (april 2021) er det totalt 60 personer i kommunen som har tilsyn om natten, 21 av disse har fjerntilsyn. Målet fremover er at alle som vil skal få fjerntilsyn.

– Målet vårt er å bruke digital teknologi i størst mulig grad. Vi vil virkelig at det som fungerer bra også skal innføres bredt og mer langsiktig. Andre kommuner som bruker fjerntilsyn synes det fungerer suverent.

– I fremtiden kan forhåpentligvis andre helsedata hentes via sensorene, i et mer forebyggende perspektiv. Vi trenger ikke et bilde, men informasjon om at personen befinner seg i sengen sin og har det bra. Utviklingspotensialet med velferdsteknologi er veldig stort.

”Fjernovervåking gjør at brukerne føler seg trygge. De slipper å bli vekket midt på natten og føle seg ukomfortable”

Christer Fransson

Uddevalla digitaliserer for smartere eldreomsorg

Uddevalla er valgt ut av SKR som modellkommune for digitalisering i 2020–2022. Kommunen har kommet langt med å implementere velferdsteknologi i eldreomsorgen. Prosjektet omfatter å teste nye digitale løsninger og støtte andre kommuner med kunnskap om digitale tjenester og velferdsteknologi.

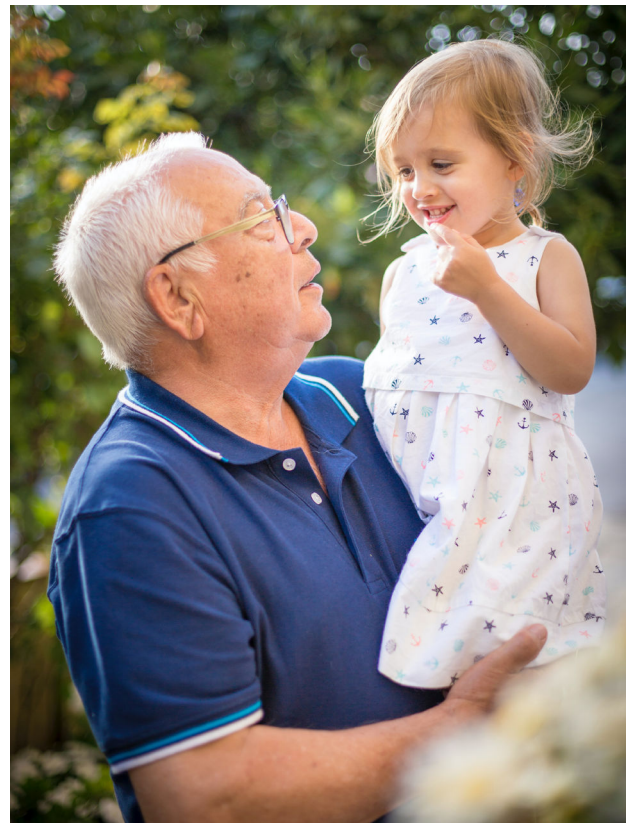
1. Stort fremtidig behov for velferdsteknologi i eldreomsorgen

Antall innbyggere over 80 år vil øke med over 50 prosent mellom 2019 og 2030 (Boverket, 2020). En økende eldrebølge stiller høye krav til hvordan helsevesenet og eldreomsorgen skal kunne møte det økte pleiebehovet. En av de største utfordringene fremtidens pleie står overfor, er å finne nok personale. En kartlegging viser at det er mangel på personale i eldreomsorgen i 17 av 20 kommuner i Kalmar og Kronoberg fylke (SVT Nyheter Småland, 2021). I møtet med disse utfordringene blir innføringen av digitale trygghetstjenester innført som en del av løsningen. Ny teknologi kan bidra til å spare mye tid og gjøre arbeidet enklere. Det handler i stor grad om å omstille seg og utvikle nye arbeidsmåter og rutiner (Uddevalla kommune, 2021).

Velferdsteknologien kan aldri helt erstatte menneskelige relasjoner og den daglige utvekslingen, men den kan forenkle og skape rom for økt livskvalitet og flere møter. Ved hjelp av fjernovervåking kan ressursene i eldreomsorgen og hjemmetjenesten omfordres. Flere studier bekrefter hvordan støtte av velferdsteknologi gjør det mulig for enkeltpersoner å bo hjemme lenger, og at det samtidig øker følelsen av selvstendighet. Det skaper i sin tur et økt velvære blant eldre og hos deres nære og kjære (Vårdanalys, 2020).

Veien fremover er derfor å informere mer om bruken av digitalt tilsyn og skape en trygghet rundt den nye teknologien blant personalet, brukerne og de pårørende. Mange eldre er innledningsvis skeptiske til tilsynskameraer, men innser raskt fordelene, som å slippe besøk midt på natten, alltid føle seg trygg og å få en god natts søvn (Socialstyrelsen, 2018). Det skaper økt trygghet, integritet og en mer meningsfull hverdag for samfunnets eldre.

Med velferdsteknologiens hjelp kan vi gjøre mer for hverandre.

Referanser

Boverket. *Allt fler 80 + i befolkningen*. 2020. ([Elektronisk resurs](#))

Hjälpmedelsinstitutet. *Nattefrid? Om tillsyn på natten för äldre personer med hemtjänst*. 2012. ([Elektronisk resurs](#))

Karlstad Kommun. *Tillsyn på natten med trygghetskamera*. 2019. ([Elektronisk resurs](#))

Myndigheten för vård-och omsorgsanalyser. *Innovation efter funktion: Välfärdsteknikens effekter ur fyra perspektiv*. 2020. ([Elektronisk resurs](#))

Region Gotland. *Digital natttillsyn*. 2020. ([Elektronisk resurs](#))

Socialdepartementet. *200 miljoner kronor för ökad digitalisering inom äldreomsorgen*. 2020. ([Elektronisk resurs](#))

Socialstyrelsen. *Välfärdsteknik: En studie av användningen av trygghetskameror och gps-larm i 12 kommuner*. 2018. ([Elektronisk resurs](#))

Sveriges Kommuner och Regioner. *Nattkameran som ger ökad trygghet*. 2019. ([Elektronisk resurs](#))

Uddevalla Kommun. *Handlingsplan för ökad välfärdsteknik inom äldreomsorgen i Uddevalla 2020-2022*. ([Elektronisk resurs](#))

Ubaidi-Karlsson, Hamed. *”Personalbrist i äldreomsorgen i 17 av 20 kommuner”*, SVT Nyheter Småland (15/1-2021) ([Elektronisk resurs](#))

Vara Kommun. *Nattlig tillsyn via kamera*. 2017. ([Elektronisk resurs](#))

Ölund, Jennie. *Fler äldre vill ha trygghetstkameror nattetid – istället för besök*. Borås Tidning (2/3-2021) ([Elektronisk resurs](#))